

II SPRAWOZDANIE
DYREKCJI
KURSÓW WYŻSZYCH DLA KOBIET

IM. A. BARANIECKIEGO

ZA ROK SZKOLNY 1900/901
ISTNIENIA KURSÓW XXXIII.

W KRAKOWIE.
DRUKARNIA UNIwersYTETU JAGIELLOŃSKIEGO
POD ZARZĄDEM JÓZEFA FILIPOWSKIEGO.
MCM I.

II SPRAWOZDANIE
DYREKCJI
KURSÓW WYŻSZYCH DLA KOBIEC
IM. A. BARANIECKIEGO

za r. szkolny 1900/1, istnienia kursów XXXIII

W KRAKOWIE
NAKŁADEM KURSÓW WYŻSZYCH IM. A. BARANIECKIEGO
DRUKARNIA UNIWERSYTETU JAGIELL.
pod zarządem Józefa Filipowskiego

1901

W roku zeszłym wyszła: »Historya kursów wyższych dla kobiet im. A. Baranieckiego, oraz Sprawozdanie Dyrekcyi za rok szkolny 1899/900« (w Krakowie MCM). Było to pierwsze drukowane sprawozdanie kursów, dlatego niniejsze oznaczone jest jako drugie. Układ zachowano zupełnie ten sam, co w zeszłorocznem sprawozdaniu, żeby ułatwić porównanie.

1. Profesorowie.

W roku szkolnym 1900/1 wykładali lub nauczali na Kursach:

- Ks. A. Bakanowski, prow. OO. Zmartwychwstańców, wykładał etykę i historję Kościoła.
Dr. L. Bier, wykładał higienę.
Dr. W. Czerkawski, prof. Uniw., wykładał ekonomię polityczną.
Dr. W. Czermak, prof. Uniw., wykładał historję polską.
M. Dubiecki, wykładał literaturę polską.
Dr. W. Heinrich, wykładał fizykę.
J. Maciołowski, kierownik szkoły na Smoleńsku, wykładał pedagogikę.
Dr. L. Marchlewski, doc. Uniw., wykładał chemię.
Dr. A. Mazanowski, prof. gimn. na Podgórzu, wykładał literaturę polską XIX w.
Ks. S. Pawlicki, prof. Uniw., wykładał historję filozofii.
Dr. M. Rudzki, prof. Uniw., wykładał kosmografię i geografję.
Dr. J. Rostafiński, prof. Uniw., wykładał o elementarnych zjawiskach życia.

Dr Lucyan Rydel, wykładał literaturę powszechną.

J. Siedlecki, udzielał nauki rysunków.

A. Szarlowski, prof. gim. III-go, wykładał historię powszechną.

Dr. St. Tolłoczko, prof. seminar. nauczycielskiego, wykładał matematykę.

W. Wodzinowski, artysta malarz, udzielał nauki malarstwa.

Dr. M. Żmigrodzki, bibliotekarz w Suchej, wykładał historię sztuki.

Przewodniczącym Wydz. literackiego był prof. Szarlowski.

» » przyrodniczego był prof. Marchlewski.

» » artystycznego był prof. Jacek Malczewski.

2. Uczenie.

A. Spis učenic zwyczajnych Wydziałów naukowych.

	Wydz. przyrod	Wydz. lit.		Egzamina	
	Kurs I	Kurs I	Kurs II	zdała	składa
1. Baranowska Kazimiera (I półr.)	—	—	I	—	—
2. Bauerówna Hermina	—	I	—	—	I
3. Bierówna Helena	—	—	I	—	I
4. Brodowiczówna Jadwiga	—	I	—	—	I
5. Budzyńska Eustachia	—	I	—	—	I
6. Butkiewiczówna Marya	—	I	—	—	—
7. Chojecka Józefa (I półr.)	—	I	—	—	—
8. Deiches Balbina	—	—	I	—	I
9. Dembińska Marya	—	I	—	—	I
10. Głębocka Jadwiga	—	I	—	I	I
11. Gordziałkowska Marya	—	—	I	—	I
12. Gordziałkowska Jadwiga	—	—	I	—	I
13. Gulbińska Stanisława	I	I	—	—	I
14. Holzberger Augusta	—	—	I	—	I
15. Jabłońska Walerya	—	I	—	—	I
16. Jackowska Marya	I	—	I	—	I
17. Jelska Konstancja (I półr.)	—	I	—	—	—
18. Knollówna Izabella (I półr.)	—	—	I	—	—
19. Konopacka Jadwiga	—	—	I	—	—
20. Korewicka Marya	—	I	—	—	I

	Wydz przyrod.	Wydz. lit.		Egzamina	
	Kurs I	Kurs I	Kurs II	zdała	składa
21. Kruszewska Stanisława	—	—	I	I	—
22. Kuźlewska Stanisława	—	—	I	I	—
23. Kwaśnicka Marya ,	—	I	—	I	—
24. Lebenstein Marya	—	I	—	—	—
25. Lipińska Helena	I	—	—	—	—
26. Lubomęska Helena	—	—	I	—	I
27. Łabęcka Marya	—	—	I	—	—
28. Łaska Helena (I półr.)	—	I	—	I	—
29. Łaska Ludwika	—	—	I	—	—
30. Mackiewicz Marya	—	I	—	—	I
31. Małcużyńska Helena	I	—	I	I	—
32. Markuszevska Janina (I półr.)	—	—	I	—	—
33. Merunowiczówna Marya	—	—	I	—	I
34. Mikiewicz Bogumiła (I półr.) .	—	I	—	—	I
35. Młodziejowska Marya	I	—	—	—	—
36. Oziębłowska Zofia	—	I	—	I	—
37. Pachucka Karolina	—	—	I	—	I
38. Papińska Marya	—	I	—	—	I
39. Paszkiewiczówna Łucya	—	—	I	I	—
40. Paszkiewiczówna Wanda	—	—	I	—	I
41. Pawłowiczówna Felicya (I półr.)	—	I	—	—	—
42. Pierożyńska Janina	—	—	I	I	—
43. Pietkiewiczówna Marya	—	—	I	I	—
44. Pleszczyńska Teresa	—	I	—	—	I
45. Polzeniuszowa Marya	—	I	—	—	I
46. Porębska Helena	—	—	I	—	—
47. Przeradzka Wiktorya	I	—	—	—	I
48. Przyłuska Marya	I	—	—	I	—
49. Reicherówna Janina	—	—	I	—	I
50. Rogoszowna Zofia	—	—	I	—	I
51. Rosenblattówna Eugenia (I półr.)	I	—	—	—	—
52. Ruszczyńska Marya	—	—	I	I	—
53. Rzącówna Klementyna (I półr.)	—	I	—	—	—
54. Satalecka Anna	—	I	—	—	I
55. Skrzyszewska Wanda	—	—	I	I	—
56. Skupińska Leokadya	I	—	—	—	I
57. Sokółowska Helena (I półr.) . .	—	I	—	—	—
58. Starzewska Anna	—	—	I	—	—

	Wydz. przyrod	Wydz. lit.		Egzamina	
	Kurs I	Kurs I	Kurs II	zdała	składa
59. Stenzel Marya	—	I	—	I	—
60. Świącicka Anna	—	—	I	I	—
61. Świderska Jadwiga	—	—	I	—	I
62. Świdówna Ludwika	—	I	—	I	—
63. Szczepanikówna Stefania	I	—	—	—	I
64. Szulcówna Benigna	—	—	I	—	I
65. Taczanowska Joanna	I	I	—	I	—
66. Trenkler Elżbieta	—	—	I	I	—
67. Urbańska Marya	—	—	I	—	I
68. Ursel Zofia	—	I	—	—	—
69. Wilczyńska Czesława	—	I	—	—	I
70. Witkowska Jadwiga	I	—	—	—	I
71. Wojewódzka Zofia	—	—	I	—	I
72. Woysznarówna Grażyna	—	—	I	I	—
73. Zaleska Janina	I	I	—	—	I
74. Zaporska Marya	—	—	I	—	I
75. Zaporska Wanda	—	I	—	—	—
76. Zarembianka Janina	—	—	I	I	—
77. Zubrzycka Antonina	—	—	I	—	—

B. Spis uczenic Kursu artystycznego.

R — oznacza lekcye rysunków, M — malarstwa, W — Kurs wieczornych rysunków

1. Birnbaum Regina M. *uwolniono*
2. Chądzyńska Marya R. W.
3. Czajkowska Kaźmiera M.
4. Dankowska Marya R. *uwolniono z egzaminu*
5. Fetterowa Emilia M. W. *uwolniono*
6. Frączkiewiczówna Marya R. *-8 R*
7. Fuchs Marta M. W.
8. Fusek Stefania M.
9. Janoszanska Michalina R.
10. Januszkiewiczówna Teodora M. W.
11. Kaczkowska Marya R. *-8 R*
12. Kawczyńska Józefa M.
13. Kernówna Zofia M.
14. Kobylińska Regina M.

15. Komorowska Wanda M. W.
16. Korczyńska Irena R.
17. Krzypelowa Antonina M. W.
18. Lekczyńska Aniela R.
19. Liebermann Ludwika R.
20. Lisowska Józefa M.
21. Ładówna Małgorzata M. W.
22. Merciere Blanka M. W.
23. Narbuttówna Walerya R.
24. Obrąpalska Kazmiera M.
25. Orpiszewska Marya R.
26. Pruszyńska Aurelia M. W.
27. Schlesinger Eugenia M.
28. Schramówna Helena M.
29. Sieniawska Zofia M. W.
30. Smoczyńska Marya M.
31. Spisówna Janina R.
31. Spitzel Ewa M.
32. Szczepanikówna Stefania R.
34. Wimpeller Janina R.
35. Welser Teresa M.
36. Witkowska Jadwiga R.
37. Zbijewska Wanda M. W.
38. Zielińska Józefa M. W.
39. Żurek Stanisława M.
40. Zyberk-Plater Adela R.
41. Zyberk-Plater Jadwiga R.
42. Zyberk-Plater Teresa R.

W roku szkolnym 1900/1 zgłosiła się dostateczna liczba uczniów na wydział przyrodniczy, otwarto więc jego kurs pierwszy.

Uczniów zwyczajnych było na I kursie wydziału literackiego 30, na drugim 38, na I przyrodniczym 15. Razem było uczniów na wydziałach naukowych 77, bo z pomiędzy 68 uczniów wydziału literackiego 6 chodziło wspólnie na wydział przyrodniczy, a wśród przyrodniczek jedna uczęszczała i na wydział literacki.

Na wydziale artystycznym było uczenic 42. Z pomiędzy nich 17 uczęszczało na rysunki, 25 na malarstwo, 12 wogóle na kursa wieczorne.

Z pomiędzy 27 uczenic nadzwyczajnych, to jest uczęszczających tylko na pewne przedmioty wydziałów naukowych, zapisało się na historię polską 2, na historię powszechną 5, na historię sztuki 1, na historię filozofii 6, na literaturę polską 1, na literaturę polską XIX w. 7, na literaturę powszechną 14, na etykę 2, na higienę 1, na fizykę 3, na matematykę 2.

Było więc uczenic zwyczajnych na wydziałach naukowych 77, nadzwyczajnych 27, na wydziale artystycznym 42, razem w ciągu roku 146.

C. Egzamina i postępy.

Z dawniejszych uazenic, po uzupełnieniu egzaminów, otrzymały w r. b. dyplom: Liebermanówna Ludwika i Stecka Stefania, a 3 uzupełniły egzamina i otrzymały świadectwa z ukończonego kursu.

W b. r. s. z pomiędzy 77 uczenic zwyczajnych, zgłosiło się do egzaminu wogóle 57, czyli 74%.

Na pierwszym kursie zdawało uczenic 27, a z pomiędzy nich 7 ukończyło egzamina przed wakacjami.

Na kursie drugim przystąpiło do egzaminu uczenic 30, z których cztery, które nie były na kursie I, otrzymały świadectwa z ukończonego kursu II. Dziewięć innych, które były poprzednio na kursie I, zdawszy wszystkie egzamina kursu II, otrzymały dyplom, a mianowicie: Kuzelewska Stanisława, Łaska Helena, Malcużyńska Helena, Paszkiewiczówna Łucya, Pierożyńska Janina, Pietkiewiczówna Marya, Skrzyszewska Wanda, Święcicka Anna, Woysznarówna Grażyna. Inne będą mogły otrzymać dyplom po wakacjach, dopełniwszy egzaminów.

Z nadzwyczajnych uczenic jedna zdawała z literatury powszechnej i literatury polskiej XIX w., a jedna z matematyki i fizyki.

Na wydziale artystycznym, jury, złożone z dyrektora kursów, z dyrektora kursu artystycznego, prof. Jacka Malczewskiego, p. Piotra Stachewicza, oraz profesorów Józefa Siedleckiego i Wincentego Wodzinowskiego, poleciło zakupić do muzeum studia pp. Fetterowej Emilii, Komorowskiej Wandy, Pruszyńskiej Aurelii i Welserówniej Teresy, oraz przyznało: 1) najwyższą nagrodę, t. j. list pochwalny, za malarstwo i rysunki Ładównie Małgorzacie i Komorowskiej Wandzie, 2) uznanie za postęp w malarstwie i rysunkach Fetterowej Emilii i Welserówniej Teresie, za postęp w rysunkach Obrepalskiej Kazimierze, za postęp w malarstwie Sieniawskiej Zofii, 3) wzmiankę początkującym w malarstwie: Fuchsównie Marcie i Libermanównie Ludwice, w rysunkach Dankowskiej Maryi i Witkowskiej Jadwidze.

3. Bilans Kursów za r. 1900/1.

Dochody:

	K	h.	K	h.
Saldo w kasie dyrekcji z r. z.			388	22
Wydział literacki ¹⁾ czesne uczen. zwycz.	6250	—		
» » » » nadzw.	870	—		
» przyrodn. ²⁾ » » zwycz.	920	—		
» » » » nadzw.	<u>96</u>	—	8136	
Za bilety wstępu na wykłady	213	—	8349	—
Wydział artystyczny za lekcje malarstwa	2164	—		
» » » » rysunków	1126	—		
» » » » rys. wiecz.	515	—	3805	—
Wpisowe na bibliotekę			424	—
Gotówką z kasy magistratu			6000	—
			<u>18.966</u>	<u>22</u>

Wydatki:

	K	h.	K	h.
Czynsz za pracownie (dwie)	1398	60		
Usługa w trzech lokalach	673	—		
Sekretarka	1200	—		
Dodatek dyrektora	800	—		
Ryczałt kancelaryjny	240	—	4311	60
Czesne prof. na wydziałach naukowych	6834	—		
» » wydziału artystycznego	4752	—	11586	—
Modele na wydziale artystycznym	597	60		
Nagrody na » »	200	—		
Sprzęty	351	—		
Porządki domowe i administracja	240	28		
Reklamy	172	13		
Druk sprawozdania i historii zakładu	169	50		
Aparat naukowy i biblioteka	810	99	2541	50
			<u>18439</u>	<u>10</u>
Saldo w kasie dyrekcji			527	12
			<u>18966</u>	<u>22</u>

¹⁾ Kurs I i II. ²⁾ Tylko kurs I.

W tym bilansie nie policzono czynszu za lokal główny, oraz kosztów opalu i oświetlenia, które opłaca bezpośrednio magistrat. Pierwsza kwota, 2400 K, dałaby się wprowadzić w bilans, ale druga staje się wiadomą dopiero z końcem słonecznego roku, a rachunki kursów muszą się z natury rzeczy zamykać w granicach roku szkolnego. Z tej samej przyczyny bilans zeszłoroczny (podany w sprawozdaniu na str. 29) może być dopiero obecnie uzupełniony co do wydatków w następujący sposób:

Zamknięcie wydatków kursów za r. 1899/900.

Według sprawozdania z r. z.	16214.34
Czynsz za lokal	2400.—
Opłata za opał i światło	432.36
	<hr/>
	19046.70

4. Kronika.

W składzie profesorów nie zaszła w br. s. żadna zmiana, tylko z powodu otwarcia pierwszego roku przyrodniczego przybyli jako wykładowcy: fizykę Dr. W. Heinrich, chemię Dr. L. Marchlewski, matematykę Dr. S. Tolloczko.

W grudniu 1900 roku kursa wzięły udział w jubileuszu Henryka Sienkiewicza i wysłały mu adres następującej treści:

»Dawać uczniom nietylko wyższe wykształcenie, ale rozbudzić w nich zamiłowanie do wszystkiego, co swojskie, i pielęgnować wszystko, co jest szlachetne w naszych tradycjach, to są hasła, pod którymi rozwijały się, przez 32 lat, nasze Kursy wyższe dla kobiet, noszące dziś imię swego założyciela, Adryana Baranieckiego. Wyszło z nich w świat koło 4000 uczenic, ożywionych tym samym duchem.

»W Pańskich pismach, od rzewnej nuty Janka, do czytającego na obczyźnie latarnika, znajdowałyśmy tę samą, tak drogą nam swojskość. Pańska trylogia, dając nam niezrównane obrazy świetnej naszej przeszłości, podniosła cały naród na

duchu. Pański głos odzywał się zawsze w obronie maluczkich i uciśnionych, skruszył serca chrześcijańskie i dał nam odpowiedź na Quo vadis. Jesteś Pan dlatego na wskrós narodowym pisarzem. A skoro niebawem wszyscy będą Ci składać hołd należnej wdzięczności, i my uczenie Kursów, z naszym dyrektorem i całym nauczającym gronem, nie chcemy pozostać w tyle, i łączymy się z powszechnym życzeniem, aby danem Ci było Panie, z łaski Bożej, długo jeszcze tak wymownie, tak dzielnie, tak świetnie, roznosić imię Swe na chwałę narodu naszego, aż poza granice kraju.

W sprawie najmu lokalu dla kursów, sekcye: szkolna, ekonomiczna i skarbowa nietylko zgodziły się w zasadzie na kupienie domu, ale sekcya ekonomiczna wybrała w tym celu odpowiednią kamienicę. Sekcya skarbowa wstawwszy w budżet inwestycyjny na dopłatę za dom kwotę 43.000 K., nie zgodziła się na wybór sekcyi ekonomicznej i rzecz nie została załatwioną wogóle w czasie należytym. Skoro zaś kontrakt lokalu głównego Kursów był wymówiony, nie pozostało nic innego, jak energicznie starać się o jego przedłużenie, co się tylko dzięki uprzejmości Stowarzyszenia nauczycielek — do których dom należy — oraz ich prezesowej, dało na rok osiągnąć.

W kwestyi uwalniania uczenic od czesnego, muszę powtórzyć to samo w streszczeniu, co powiedziałem w zesłorocznym sprawozdaniu. Napływają na kursa i bardzo niezamówne uczenie, a Towarzystwo wzajemnej pomocy, istniejące przy kursach od r. 1886, nie może zadość uczynić wszystkim rzeczywistym potrzebom. Zapis zaś s. p. Falenckiej, któryby znakomicie mógł przyjść uczniom z pomocą, nie bierze skutku, chociaż rok za rokiem upływa, a dyrekcyja nie zaniebuje usilnych starań pod tym względem.

W sprawie rozwoju kursu artystycznego, prof. Jacek Malczewski wystosował do mnie następujący list z daty 29 czerwca 1901:

»Przewodnicząc jury, rozdzielającemu nagrody uczniom wydziału artystycznego kursów im. A. Baranieckiego, stwier-

dzam, że przewidywania moje, które zeszłego roku wypowiedziałem, sprawdziły się, t. j. że wydział artystyczny rozwija się po należytej drodze i że uczennice postępy odpowiednie osiągają.

Wobec zaś w przyszłości pozyskanego osobnego lokalu na użytek kursów artystycznych, ośmielam się Wysokiej Radzie miasta Krakowa zwrócić uwagę:

I. Aby w nowym gmachu odosobniono dwie małe pracownie dla uczennic, które odbywszy kursa artystyczne i poczuwszy się na siłach, mogły samodzielnie artystycznie pracować w nich, przez czas pewien.

II. Aby Świetna Rada miasta Krakowa powołała siłę nauczycielską nową dla przemysłu artystycznego gdzieby cały zastęp panienek, nie zdolawszy z siebie ani w sobie znaleźć artysty, mogły znaleźć naukę praktycznej pracy i pożytku dla siebie i społeczeństwa. Czyli nie zrywając ze sztuką, zwróciły się ku przemysłowi artystycznemu.

Łączę etc.

Biblioteka, przekazana kursom, zebrana z darów, w znacznej części posiadała dzieła przestarzałe i kursom niepożyteczne. Ze względu, że ta część biblioteki zabiera dużo miejsca, a nowo przybywającej literatury niema gdzie pomieścić, grono postanowiło udać się z przedstawieniem w tej sprawie i wnioskiem, żeby tak wysortowane dzieła oddać Bibliotece Jagiell., w której mogłyby być inaczej pożyteczne. W odpowiedzi na podanie dyrekcji otrzymały kursa odezwę magistratu z dnia 24 Czerwca 190 L. 41024/IV 901, przychylną tej sprawie w zasadzie, z zastrzeżeniem, żeby nadesłać wykaz wysortowanych dzieł, a to w celu rozpatrzenia, czyby się nie mogły przydać do innych bibliotek miejskich. Robota ta, rozebrana przez członków nauczającego grona, jest w toku.

5. Zakończenie.

W obecnej chwili kwestya pomieszczenia jest dla kursów najważniejsza, a to raz ze względu na niewygodę nadzoru trzech rozrzuconych lokali, a powtóre ze względu na wysoki czynsz, jaki wskutek dzierżawienia trzech odrębnych lokali płacimy. Faktycznie mamy w tych trzech lokalach 4 wielkie sale, a przytem kilka bardzo niewygodnych i źle rozłożonych ubikacyi, za które na rok przyszyły 1901/2 płacić będziemy, wraz z podatkiem wodociągowym, 4.305 K, 74 h., dodając obsługę osobną, tam potrzebną, wypadnie przeszło 4500 K! Po tysiąc koron za salę, choćby dużą, to trochę za dużo. Jeżeli zwrócimy uwagę, że w czynszu płaci się tak wysoki podatek, którego miasto, obracając pewien budynek na cele szkolne, nie płaci, to oczywista, że ten czynsz jest o jakich tysiąc kilkaset koron za wysoki. Uważając go jako procent od kapitału według skali 5% wyniesie przeszło 90.000 K kapitału. Za taką kwotę można nietylko nabyć i adoptować lokal dla kursów obszerniejszy i wygodniejszy, niż dotychczasowy, ale zarazem mieć dom własny, którego wartość przez roczną ratę 4500 K, dość rychło mogłoby się zamortyzować. W dodatku w lokalu pod jednym dachem dozór pod każdym względem mógłby być skuteczniejszy i łatwiejszy.

Nabycie domu na pomieszczenie kursów jest oczywiście kwestyą znacznej dla miasta oszczędności. Nie wątpię też, że w ciągu b. r. szkolnego rzecz ta zostanie pomyślnie dla miasta rozwiązana.

